

Norges vassdrags- og energidirektorat

Vår dato: 11.10.2024
Vår referanse: 24/71145 - 2
Deres dato:
Deres referanse:

Uttalelse til høring av melding og forslag til utredningsprogram for ny 132 kV Namsos S-Rørvik og Daltrøa transformatorstasjon

Meldingen inneholder forslag til utredningsprogram, og formålet med meldingen er å gi tidlig varsling om igangsatt planlegging og få innspill til hva som bør utredes videre.

Landbruksdirektoratets oppgave er å synliggjøre hvordan reindriftsinteresser skal ivaretas, og synliggjøre hvilke plikter og rettigheter reindriften har.

Reindriften er en arealavhengig næring. Reindriftens vern mot annen bruk av deres beitearealer er i utgangspunktet sterkt. Reindrift er en grunnleggende forutsetning for samisk kultur og samfunnsliv. Inngrep og forstyrrelser innenfor reinbeiteområdene har økt vesentlig de siste tiårene. Direkte konsekvenser av inngrep og forstyrrende aktivitet kan være permanent tap av det beiteland som nedbygges, samt hindringer i reinens trekk- eller flytt leier. Indirekte konsekvenser kan være midlertidig tap eller redusert bruk av omkringliggende beiteland, merarbeid for reinerier og stress for reinen (Ot. prp. nr. 32 2007-2008 s. 10). Det er viktig at representanter for berørte samiske interesser, herunder reindriftsnæringen, får informasjon om relevante forhold som berører deres interesse tidlig for å gi en reell mulighet til å påvirke planprosessene.

Omsøkt tiltak

Tensio TN AS planlegger å oppgradere dagens regionalnett mellom Namsos S transformatorstasjon i Overhalla kommune og Rørvik transformatorstasjon i Nærøysund kommune. Planen innebærer å heve spenningsnivået fra 66 kV til 132 kV. Tiltaket inkluderer også bygging av ny Daltrøa transformatorstasjon i Namsos kommune.

Det meldte tiltaket ligger innenfor reinbeitedistriktene 11 Åarjel-Njaarke sijte/Vestre Namdal (strekningen Namsos S til Jøa og landtaket til Rørvik) og 18 Voengelh-Njaarke (strekningen Tømmervika–Garmannvika).

Traseen går gjennom vinterbeiteområdene til begge reinbeitedistriktene, i tillegg til at flyttleier i begge distriktene vil berøres. I reinbeitedistrikt 11 vil traseen grense til ei flyttleie nord for Heiabakken mellom Namsos S og Daltrøa. Kraftledningen vil gå gjennom samme flyttleie som går langs nordida av Toddomsaksla, nord for Namsos. På Otterøya vil alternativ 1.2.B også berøre ei flyttleie.

I reinbeitedistrikt 18 vil traseen mellom Avelvær og Garmannvika berøre ei større flyttleie flere steder. I tillegg til at to oppsamlingsområder vil bli berørt av tiltaket mellom Tømmervika og Garmannvika. Den største negative konsekvensen er av søker forventet å komme i anleggsfasen grunnet menneskelig aktivitet i området.

Åarjel-Njaarke har også flytterett gjennom Voengelh-Njaarke, sør for Kolvereid og Otterøya. Ledningstraseen berører derfor både flyttleie og oppsamlingsområder for sijten på strekningen fra Strand til Otterøya.

Merknader til melding og forslag til utredningsprogram

Medvirkning

For å sikre at næringens tradisjonelle kunnskap om reinen, reindriften og dens arealbruk blir ivaretatt er det avgjørende at utreder tidlig avklarer rammer for medvirkning og gjerne inngår en prosessavtale. En felles befaring av området må etter Landbruksdirektoratets vurdering gjennomføres for å bidra til en god prosess.

Planlagt prosess rundt medvirkning er mangelfullt beskrevet i forslag til utredningsprogram. Planlagte aktiviteter burde vært beskrevet. Hvor mange møter planlegges og hvilke møteplasser ønskes. Dette burde vært avklart med reinbeitedistriktene som en del av arbeidet med melding og forslag til utredningsprogram. Det må gis tid og ressurser til utreder for å sikre en så god medvirkning som mulig.

I punkt 3.5 «Kontakt med berørte/relevante myndigheter» i meldingen står det at de berørte reinbeitedistriktene har blitt orientert om planene og prosjektet. De har ikke blitt tatt med i vurderingene av ønskelig trasevalg slik som kommunene er blitt. Det er en fordel om også reindriften får uttalt seg så tidlig som mulig i prosessen.

Dersom det er andre områder av betydning for reindriften i planlagt område som flaskehals, reindriftsanlegg, årstidsbeiter, minimumsbeiter og særverdiområder må dette beskrives og konsekvensutredes nærmere. Dette bør avklares direkte med berørte reinbeitedistrikter.

Temaer som bør inngå i konsekvensvurderingen

Formålet med forskrift om konsekvensutredninger er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av planer og tiltak, og når det tas stilling til om og på hvilke vilkår planer eller tiltak kan gjennomføres.

I punkt 8.15 fremkommer det hvordan reindriften skal behandles i videre prosess. Landbruksdirektoratet har noen merknader. Det anbefales at det gjøres en egen konsekvensutredning for reindriften, hvor reindriftsfaglig kunnskap inngår. Dette er av stor betydning for om reindriften skal ha tillitt til utredningen i saken. Før utreder velges bør valget drøftes med reinbeitedistriktene.

Reindriftens flyttleier har et særskilt vern gjennom reindrifftsloven § 22. Foreslåtte tiltak vil berøre flere flyttleier på ulike måter. Nærmere informasjon om hvordan dette skal utredes burde vært fastsatt. Statsforvalter og reinbeitedistriktene må bringes inn i vurderingene om hvordan flyttleier påvirkes. Dersom en flyttleie stenges vil det være brudd på reindrifftslovens § 22 første ledd, første punktum. Det må konsekvensutredes grundig hvilke følger stenging eller forstyrrelser på flyttleier vil få for de berørte distriktene, eventuelt alternative trasevalg for å minimere skadeomfanget på reindriffta. Dersom et inngrep hindrer reinen i å følge de naturlige trekkleiene, kan dette påvirke beitebalansen i distriktene. Hvordan dette skal utredes bør beskrives nærmere i konsekvensutredningen.

Særverdiområder for rein er reindrifftsareal som har en spesielt stor verdi. Med særverdiområder for reinen menes flyttleie, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder (sommer), samt områder i og ved anlegg til merking, skilling og slakting. Tiltaket berører to oppsamlingsområder i reinbeitedistrikt 18, som regnes som et område med spesielt stor verdi.

Minimumsbeiter er det årstidsbeitet som begrenser et distrikts reintall, og dermed grunnlaget for fastsettelsen av øvre reintall for distriktet. Minimumsbeitet er altså avgjørende for reinens kondisjon og overlevelse. Vinterbeitet er minimumsbeitet til både reinbeitedistrikt 11 Åarjel-Njaarke sijte/Vestre Namdal reinbeitedistrikt og 18 Voengelh-Njaarke. I distrikt 18 er vinterbeiteene påvirket av allerede utført veibygging, utbygging, aktivt jordbruk og vindmøllepark m.m (distriktsplan Voengelh-Njaarke Reinbeitedistrikt 2015-2019).

Det må tas høyde for at reindriffts arealbrukskart er ett informasjonskart som ikke viser alle sidene av hvordan reindriffta fungerer. Ny informasjon som avdekkes gjennom dialog med reinbeitedistriktene må kartfestes, vises og vurderes i utredningen.

Der særlige viktige arealer blir berørt bør utreder utarbeide gode illustrasjoner av hvordan tiltaket vil se ut sammen med reindriffts arealbrukskart. Illustrasjoner, gjerne i 3D, vil gjøre det lettere for reindriffts næringen og forvaltningen å ta stilling til mulige negative konsekvenser av ulike alternativer.

Det er derfor viktig at sumvirkningene av negativ påvirkning i de to berørte reinbeitedistriktene blir vurdert. Når sumvirkningene vurderes, er det særlig viktig å se nye tiltak i sammenheng med eksisterende tiltak og planlagte tiltak for å vurdere den totale belastningen.

Avbøtende tiltak

Forslaget til utredningsprogram sier ikke noe om avbøtende tiltak, men det bør også avklares i dialog med reindriffta. I utbygginger som påvirker reindrifften vil avbøtende tiltak spille en viktig rolle i å begrense konsekvensene av tiltaket. Det er viktig at avbøtende tiltak er konkrete, utarbeides etter dialog med reindrifften og at de ikke avviker fra tradisjonell nomadisk reindrifft. Det er også viktig at avbøtende tiltak defineres tydelig i plandokumentene og i senere vedtak, og er tydelig definert uten «bør» formuleringer.

Samtaler med distriktet er av avgjørende betydning for å avdekke informasjon om reindriffta og mulige konsekvenser av utbyggingen på en best mulig måte. Direkte dialog med reindriffta anses som en forutsetning for å få frem mest mulig fakta og næringskunnskap reindriffta besitter om arealbruk og driften for øvrig.

Samiske rettigheter

Tiltak som berører samiske interesser må vurderes opp mot statens forpliktelser overfor samene som urfolk, herunder Grunnloven § 108, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 (SP art. 27) og ILO-konvensjonen nr. 169. Dette kan være både materielle forpliktelser, f.eks. sikre naturgrunnlaget for den samiske reindriften, og prosessuelle forpliktelser som gjelder konsultasjoner og deltakelse i beslutninger som vil kunne påvirke samiske interesser direkte.

Reindriftsutøvelsen er i stor grad basert på tradisjonell, erfaringsbasert kunnskap. Dette omfatter blant annet kunnskap om reinen og reinens bruk av ulike områder. Reindriften erfaringsbaserte kunnskap er anerkjent som kunnskapsgrunnlag etter naturmangfoldloven § 8 annet ledd. Den tradisjonelle kunnskapen er i stor grad muntlig, og overføringen av denne kunnskapen gjennom dialog med reindriftnæringen er et viktig bidrag til planmyndighetene slik at det er mulig å få et helhetlig bilde av arealbruken. Dette er ett nødvendig tillegg til informasjon fra reindriften arealbrukskart og distriktsplaner.

Samisk natur- og kulturgrunnlag er faktorer som kan bli påvirket av planer og tiltak, og eventuelt behov og innhold for en konsekvensutredning må vurderes. Der hvor reindriftsinteresser blir berørt, skal de samlede virkningene av planer og tiltak innenfor det aktuelle reinbeitedistriktet vurderes. De samlede virkningene av planen eller tiltaket skal ses i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer eller tiltak i influensområdet.

Landbruksdirektoratet viser til Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) kap.4 om konsultasjoner.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Tone Frantzen Seppola
seksjonssjef

Charlotte Berg
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:
Norges vassdrags- og
energidirektorat